

Сизоненко Ю.С.,

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ПРОЄКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ: ПРИНЦИПИ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИДИ

Діяльність компаній агропромислового комплексу нерозривно пов'язана з реалізацією великих інвестиційних проєктів, здійснення яких вимагає значних фінансових вкладень. Термін окупності таких проєктів найчастіше становить понад три роки, що призводить до збільшення боргового навантаження та ризиків на позичальника, і на кредитора. В такому випадку необхідно правильно обирати та організовувати фінансування проєкту.

У зарубіжній практиці широкого застосування знайшов механізм проєктного фінансування. Аграрні компанії з метою збільшення конкурентних переваг на світовому ринку стикаються з необхідністю реалізації великомасштабних проєктів, які передбачають використання механізмів проєктного фінансування [1]. Тому вивчення цього виду фінансування стає актуальним і значимим для аграрних компаній та національної економіки в цілому.

Проєктним фінансуванням називають цільове кредитування позичальника для реалізації інвестиційного проєкту без регресу або з частковим регресом кредитора на позичальника: забезпеченням якого є грошові потоки проєкту [1].

Проєктне фінансування можна охарактеризувати кількома особливостями:

1) створення спеціальної проєктної компанії для реалізації певного проєкту. Така компанія займається залученням необхідних ресурсів, розрахунками з кредиторами та інвесторами та безпосередньо реалізацією проєкту [2];

2) заставним забезпеченням виступають активи, що створюються у міру освоєння коштів під час інвестиційної стадії проєкту. На початковому етапі реалізації проєкту активи, що виступають як застава, практично відсутні;

3) використання різноманітних видів фінансових інструментів та договорів для здійснення проєкту.

Проєктне фінансування базується на таких принципах:

1) диференційованості, що полягає у проведенні комплексного аналізу, виявленні всіх особливостей та можливих ризиків проєкту перед початком його здійснення. Реалізовано може бути лише той проєкт, який доведе фінансову спроможність і ефективність. Фінансова спроможність проєкту полягає в тому, що створювана проєктна компанія зможе повернути видані їй кошти в обумовлений термін;

2) прибутковості, що означає плату позичальником кредитору за користування наданими коштами. Плата, зазвичай, визначається з величини відсоткової ставки;

3) цільового використання, що полягає у використанні коштів, наданих інвесторами, суворо за призначенням - створення проєктної компанії, метою якої є реалізація певного інвестиційного проєкту;

4) відокремленості, що проявляється у створенні юридично та економічно відокремленої компанії. Юридична відокремленість виявляється у тому, що створена компанія є окремим суб'єктом господарювання. Економічна відособленість полягає у можливості даної компанії погашати заборгованість за рахунок генерованих грошових потоків. Такі грошові потоки виступають як джерела відшкодування коштів інвесторам проєкту. Завдяки існуванню даного принципу, можна максимально точно ідентифікувати потенційні ризики та сформулювати відповідну структуру фінансування.

5) розподілу ризиків, який полягає в тому, що за виникнення ризику на тому чи іншому етапі реалізації проєкту відповідають ті особи, у чю зону відповідальності входить даний ризик, тобто особи, які зможуть найбільш ефективно та оперативно врегулювати проблему, що виникла [3].

Як і в будь-якого іншого методу фінансування проєктне фінансування має свої позитивні сторони та недоліки. До переваг даного механізму можна віднести наступне:

1) відповідальність засновників проєктної компанії, які надають акціонерний капітал (спонсори), обмежена; все, на що можуть покладатися кредитори – грошовий потік проєкту, що генерується, який покриває зобов'язання;

2) значна вартість боргового фінансування сприяє проведенню комплексного аналізу потенційних ризиків та негативних факторів в розробці відповідних превентивних заходів;

3) можливе створення деякої кількості проєктних компаній, які будуть реалізовувати портфель проєктів великої компанії, таким чином, ризики проєктів буде винесено за баланс такої компанії;

4) мінімізація витрат, що виникають у результаті протиріч між акціонерами підприємства, якщо проєкт реалізується всередині самої компанії.

Недоліками проєктного фінансування є наступні чинники:

1) даний вид фінансування на відміну інших є більш ризикованим, тому величина відсоткової ставки на видані кошти встановлюється на більш високому рівні;

2) оскільки величина боргового фінансування досягає високого рівня, то кредитори вимагають більшого контролю під час управління проєктом, спонсори та менеджери проєкту, в свою чергу, отримують меншу свободу дій. Таке розміщення може провокувати неузгодженість дій зацікавлених сторін;

3) ризикованість проєкту призводить до подорожчання вартості страхового покриття, порівняно з традиційними формами фінансування проєктів;

4) високий рівень бюрократизму, що передбачає тривалий процес підготовки великої кількості проєктної документації, що призводить до збільшення організаційних витрат.

У світовій практиці виділяють три основні види проєктного фінансування: банківське, корпоративне та фінансування за участю держави. У банківському фінансуванні виділяють три види фінансування:

Табл. 1. - Види банківського фінансування проєктів

Без права регресу (обороту) банку (nonrecourse financing)	У цьому вигляді фінансування у позичальника (спеціально створеної компанії) немає активів, які можуть бути забезпеченням повернення позикових коштів; рух грошового потоку гарантує виплату відсотків та погашення виданих позичок. Такий вид фінансування є найбільш ризикованим і, внаслідок цього, найдорожчим.
З обмеженим регресом (оборотом) банку (limited recourse financing)	Є найпоширенішим видом проєктного фінансування; створена компанія має часткове забезпечення, або забезпечення було надано третіми особами (спонсорами проєкту).
З повним регресом (оборотом) банку позичальника (full recourse financing)	Такий вид фінансування відноситься до традиційних видів, при якому ініціатор проєкту відображає його на своєму балансі, тим самим несе повну відповідальність за подальше повернення позикових коштів.

Джерело: побудовано автором за даними [4].

При корпоративному проєктному фінансуванні проєктна компанія має в своєму розпорядженні достатній обсяг власних коштів, які можна направити на реалізацію проєкту.

При виборі конкретного виду проєктного фінансування, як правило, керуються відмінними рисами та характеристиками конкретного інвестиційного проєкту. У силу того, що проєктне фінансування є тривалим та трудомістким процесом, то його рекомендують використовувати для проєктів з великою вартістю, складних чи соціально значущих. В даний час широкого поширення набуло проєктне фінансування в енергетиці, будівництві, телекомунікаціях, хімічному виробництві та багатьох інших галузях діяльності. Аграрна сфера не стала винятком, для реалізації проєктів у цій галузі в українських компаній є потенціал, що полягає у значній ресурсній базі, щорічним зростаючим попитом на продукцію агропромислового комплексу, а також конкурентною перевагою в операційних витратах.

Список використаних джерел:

1. Лактіонова О.А. Проєктне фінансування : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей. Вінниця, 2018. 216 с

2. Басюркіна Н. Й., Горбаченко С. А., Карпов В. А., Шевченко-Перепьолкіна Р. І. Проектний аналіз: навч. посібник, за редакцією проф. Карпова В.А. К.: Видавничий дім «Кондор», 2019. 324 с.
3. Майорова Т. В., Ляхова О. О. Проектне фінансування: підручник. Київ: КНЕУ, 2017. 434 с.
4. Проектне фінансування в Україні: умови, переваги, ризики та перспективи. URL:https://bankchart.com.ua/krediti/statti/proektne_finansuvannya_v_ukrayini_umovi_perevagi_riziki_ta_perspektivi (дата звернення: 17.10.2022).

Науковий керівник: **Боднар О.А.**, канд. екон. наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Федюкевич А. П.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

З першого дня війни в Україні Національний банк України (далі - НБУ) працював над подоланням панічних настроїв серед населення, збереженням довіри до банківської системи та забезпеченням стабільності у фінансовій сфері. Головні рішення регулятора в цей час стосувалися забезпечення безперебійної роботи банківської системи. Слід зазначити, що більшість банківських установ надавали послуги своїм клієнтам навіть у прифронтових регіонах України.

Крім того, НБУ опікувався стримуванням як девальвації національної валюти, так і відпливу капіталу за кордон. Нацбанк доклав зусиль і для потреб оборони країни — полегшив проведення благодійних внесків для Збройних Сил і гуманітарних потреб України.

У своїй роботі під час воєнного стану вітчизняні банки керуються:

1) Указом Президента України від 24.02.2022 р. «Про введення воєнного стану в Україні» та указами на продовження строку дії воєнного стану в Україні;

2) Постановою від 24.02.2022 р. № 18 «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» та іншими нормативними актами [1].

Банківські установи здійснюють нагляд за проведенням валютних операцій, що дозволені в спрощеному вигляді: без додаткового аналізу документів (інформації) про валютні операції; розглядаються джерела походження коштів, що використовуються для проведення валютних операцій, та здійснюються інші заходи, передбачені «Положенням про порядок здійснення уповноваженими установами аналізу та перевірки документів